

УДК 330

Верховод І. С.
доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЕКОНОМІЧНІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ СТРУКТУРИ ЯК СКЛАДОВІ МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобалізація сприяє створенню нової форми соціальної організації – мережових структур, які також призвели до появи глобальних економічних структур. Люди формують економічні структури для задоволення своїх інтересів у глобальному просторі. Інтеграція цих структур у загальну економічну мережу дозволяє їм отримувати однакові можливості та змогу переструктурувати простір, подолавши фізичну відстань. Глобалізація об'єднала в єдиний простір центри економічної, культурної та політичної активності всіх країн, незважаючи на національні форми діяльності та організаційні структури.

За наявності потреби генерації знань та розвитку інформаційних технологій, люди взаємодіють у всесвітньому масштабі, що призводить до формування стійких зв'язків, а також мереж, в межах яких вони функціонують. Економічні структури, як складові мережевого суспільства, базуються на цій новій моделі економіки.

У дослідженні Т. Мелоуна та Р. Лаубахера [1] було продемонстровано, що інформаційна революція відчутно змінила характер підприємницької діяльності. Завдяки тому, що інформація може бути використана майже миттєво та без значних витрат в глобальному масштабі, вартість централізованого прийняття рішень значно зменшилася. Мережева економіка стала провідником постіндустріального суспільства і, в той же час, можна вважати, що вона сприяє каталізатором технологічного розвитку країни.

М. Енрайт у своїй роботі [2] досліджує взаємозв'язок мережевої економіки та регіонального простору. У своїй статті, К. Келлі [3] розглядає неоекономіку як мережеву економіку. У цьому контексті він звертає увагу на наступні аспекти: 1) зміни в технологічній структурі економіки в контексті глобалізації; 2) широке розповсюдження благ і їх швидкий розвиток в економічному житті; 3) все більш глибоку та всеохоплюючу взаємодію складових частин нової економіки, яка виступає мережевою структурою. Вчені О. Комеліна та В. Мироненко [4] вважають, що термін «мережева економіка» використовується для позначення двох взаємопов'язаних, але різних явищ: 1) економіка, де головною сферою взаємодії є глобальна інформаційна мережа - Інтернет та цифрові платформи; 2) економіка, що базується на тривалих та стабільних зв'язках між економічними суб'єктами.

Згідно з дослідженням Т. Артьомової [4], становлення інформаційного суспільства, яке базується на мережевій економіці, призвело до глобальної модифікації системи економічних відносин та законів. Авторка вважає, що до основних законів мережевої економіки відносяться закони комунікації, повноти, експоненційного (нелінійного) економічного зростання, переломних точок у механізмах самоорганізації мережі, зростаючих віддач, зворотного ціноутворення, економічної щедрості, уваги до інфраструктури, економічної відносності, заміщення, турбулентності та благотворної неефективності.

Науковці О. Сохацька та М. Микитюк у роботі [5] зазначають, що мережева національна економіка є рушійною силою соціально-економічного розвитку а також виступає інструментом у забезпеченні національної безпеки в умовах глобалізму. Основою мережевої економіки є мережеві організації, за допомогою яких організовується комунікативний та робочий простір в мережі Інтернет.

Нові економічні умови зумовили небачену концентрацію капіталу та взаємодію управлінських ресурсів, що привело до децентралізації мережевої робочої сили. Умови глобалізації перетворили транснаціональні структури, і як наслідок з'явилися нові економічні структури та нові форми їх взаємодії. Зокрема, це пов'язано з розвитком сфери послуг, яка стала окремою мережею, орієнтованою на задоволення потреб громадян завдяки промисловому та виробничому секторам.

Отже, глобальна економіка є важливим фактором виникнення економічних структур і сприяє організації фінансових потоків та експортній політиці. Це в свою чергу стимулює формування мереж між людьми та державами з різним рівнем зв'язків. Варто зазначити, що глобальна економіка об'єктивно характеризується сукупністю зв'язків, які формуються під час взаємодії суб'єктів економічної діяльності, таких як транснаціональні фірми, корпорації та інші структури. Таким чином, глобалізація сприяє виникненню нової форми діяльності в глобальному просторі, а саме мережевої діяльності.

Однак, виникає нове питання: наскільки геополітичне і соціокультурне середовище підготовлене і готове до впровадження мережевої діяльності, яку використовують відповідні економічні структури? Важливим ризиком для економічних структур, які є основою мережевої взаємодії в умовах глобалізації, є «відтік інтелектуальних ресурсів з певного регіону». Це може мати як фізичний аспект (міграція та переселення спеціалістів), так і віртуальний аспект, де людина чи організація можуть залишатись на території однієї країни, але інтелектуально (і фінансово) належати до іншої через мережу Інтернет та міжнародний поділ праці. Крім того, великі лізингові корпорації надають висококваліфікованих фахівців у сфері фінансів, програмування, юрисдикції тощо на тривалий період у різні організації по всьому світу.

Умови політики та культури будь-якої країни у мережевому суспільстві залежать від глобальних фінансових ринків, міжнародних зв'язків у сферах управління, виробництва та надання послуг. Це робить систему налагодження інвестиційної мережі більш спрощеною: прямі інвестиції та придбання акцій створюють нові умови розвитку та функціонування економіки більшості країн.

Мережева економіка має три основні риси, які стимулюють створення та функціонування економічних структур. Перша з них – інформаційна економіка, яка розглядає процес виробництва знань як фактор, що визначає рівень розвитку та конкурентоспроможність всіх економічних структур. Друга риса – глобальна економіка, що забезпечує процес стратегічної взаємодії між різними економічними структурами (наприклад, фінансовими ринками та структурами міжнародної торгівлі). Третя риса – «нова економіка, пронизана

мережами», що призводить до створення нових форм соціальної організації, таких як мережеві підприємства. Ці мережі утворюються із сегментів різних підприємств, що діють у межах глобального простору, або шляхом об'єднання у мережі великого та середнього бізнесу. Основним принципом формування таких мереж є реалізація спільних бізнес-проектів, які є актуальними для багатьох суб'єктів глобального економічного простору.

Вказані вище форми глобальної економіки спричиняють перетворення структури соціальної організації, що в свою чергу змінює тип соціалізації сучасної людини у нових мережевих формах об'єднання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Malone TW, Laubacher RJ. The dawn of the e-lance economy. *Harv Bus Rev.* 1998 Sep-Oct;76(5):144-52, 189.
2. Enright M. J. Regional clusters and multinational enterprises: independence, dependence, or interdependence? *International Studies of Management and Organization.* 2000. Vol. 30. Iss. 2. P. 114–138.
3. Kelly K. *New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World.* New York : Viking, 1998. 179 p.
4. Комеліна О. В., Мироненко В. І. Інформаційно-мережева економіка та стан її розвитку в Україні. *Цифрова економіка та економічна безпека.* 2022. Вип. 1. С. 106–111.
5. Артёмова Т. І. Ціннісні засади рівноважного економічного розвитку в умовах новітніх глобальних викликів. *Український соціум.* 2021. № 3. С. 88–106.
6. Сохацька О. М., Микитюк М. В. Економічний розвиток країн Європи: екологічний аспект. *Економіка природокористування та охорона навколишнього середовища.* 2016. Вип. III–IV (63–64). С. 221–233.